

ГЕРАСИМЕНКО

Віктор Іванович –

доктор фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник відділу нелінійного аналізу Інституту математики НАН України

МАКСИМЕНКО

Сергій Іванович –

член-кореспондент НАН України, завідувач відділу алгебри і топології Інституту математики НАН України

ТИМОХА

Олександр Миколайович –

академік НАН України, директор Інституту математики НАН України

Дмитро Олександрович Граве
(06.06.1863–19.12.1939)

ЗАСНОВНИК ПЕРШОЇ ВЕЛИКОЇ МАТЕМАТИЧНОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ

До 160-річчя від дня народження
академіка Д.О. Граве

6 вересня цього року виповнилося 160 років від дня народження першого академіка Української академії наук у галузі математики, засновника першої великої математичної школи на теренах України, першого директора Інституту математики ВУАН, засновника першого в Україні математичного журналу, видатного організатора вищої освіти Дмитра Олександровича Граве. Його видатні результати в галузі математики, механіки, математичної фізики широко відомі у світі, він стояв біля витоків Української академії наук, був фундатором багатьох наукових та освітніх інституцій, наукових товариств, кафедр математики і механіки. Академіку Граве, Вченому, Вчителю та Людині, присвячена ця стаття.

У малому залі засідань Інституту математики НАН України на стінах висять портрети всіх директорів установи від часу її заснування. Першим розміщено портрет академіка Дмитра Олександровича Граве. Засновник інституту, перший директор, перший академік-математик УАН, засновник першого математичного журналу в Україні, основоположник і керівник першого математичного семінару, фундатор першої великої математичної школи в Україні (та й у Російській імперії загалом). Вчений, Вчитель, науковий батько цілої плеяди видатних математиків (і не лише математиків). Людина, яку пам'ятають і шанують.

Його життєва й наукова доля були досить драматичними. Він пережив багато втрат, майже все життя боровся з тяжкою хворобою. Мав шістьох дітей, з яких лише одній доньці вдалося прожити довше за батька.

Ще до жовтневого перевороту 1917 р. внесок Дмитра Граве в науку було визнано світовою науковою спільнотою, його ім'я було добре відоме громадськості країни. Тодішня влада відзначила його низкою почесних нагород – орденом Святого Станіслава II ст., орденом Святої Анни II ст., орденом Святого Володимира IV ст. і III ст.

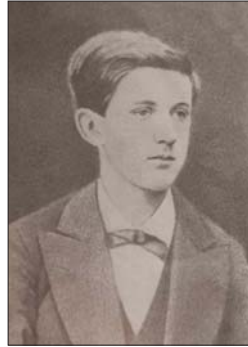
Після жовтневого заколоту 1917 р. Дмитро Граве разом з академіком Володимиром Вернадським брав участь у заснуванні Української академії наук, потім Таврійського університету та кількох математичних і природничих кафедр в Україні. У 1929 р. його було обрано почесним членом АН СРСР. І хоча за часів радянської влади Граве виховав цілу плеяду видатних науковців, єдиної високої радянської нагороди — ордена «Трудовий Червоний Прапор» (з нагоди 50-річчя наукової діяльності) — його було удостоєно, як кажуть, лише завдяки ініціативі та наполегливості його учнів: академіків Отто Юлійовича Шмідта і Михайла Пилиповича Кравчука. А вже невдовзі, у 1936 р., Михайло Кравчук був репресований нелюдським режимом і помер у сталінських таборах у 1942 р. Самого Дмитра Олександровича звільнили з посади директора Інституту математики у 1939 р.

Нащадки великої наукової школи Д.О. Граве. Під час написання цієї статті автори намагалися підрахувати нащадків на науковому генеалогічному дереві Дмитра Олександровича, але втратили лік. Лише тих, хто присвятив своє життя науці, точно не менше тисячі. Серед них багато вчених, які раніше працювали або і зараз працюють в Інституті математики. Зокрема, двоє з авторів цього нарису належать до цього генеалогічного дерева:

Граве → Штаерман → Рапопорт → Луковський → Тимоха;

Граве → Боголюбов → Парасюк → Петрина → Герасименко.

Крім уже згаданих вище академіків О.Ю. Шмідта і М.П. Кравчука, слід назвати такі імена прямих (безпосередніх) учнів, тобто студентів, аспірантів, докторантів Дмитра Граве, як члени української та союзної академії наук Борис Миколайович Делоне, Микола Григорович Чеботарьов, Наум Ілліч Ахієзер, Михайло Хрисанфорович Орлов (Каган), Ілля Якович Штаерман, Євген Якович Ремез, Юрій Дмитрович Соколов, Вадим Євгенович Дяченко. Науковими нащадками Дмитра Олександровича можна вважати також видатних вчених Миколу Митрофановича Крилова,

Дмитро Граве в молоді роки

Університет Святого Володимира в Києві на початку ХХ ст.

Миколу Миколайовича Боголюбова, Марка Григоровича Крейна, Юрій Олексійовича Митропольського, Миколу Олександровича Кільчевського.

Серед наукових нащадків Д.О. Граве є не лише видатні математики, а й багато фізиків, інженерів, конструкторів. Зокрема, генеральний конструктор ракетно-космічної техніки Володимир Миколайович Челомей і головний науковий консультант С.П. Корольова Ілля Маркович Рапопорт. Тому, що серед учнів Граве були конструктори-ракетники, сприяла не лише тогочасна атмосфера загального захоплення літакобудуванням, повітроплаванням, мріями про позаземні подорожі, а й сама особистість Дмитра Олександровича, широта його наукових інтересів. Наприклад, у 1925 р. Д.О. Граве разом зі своїм учнем, відомим інже-

Серед студентів Київського політехнічного інституту: сидять (зліва направо) професори В.В. Синецький, М.Б. Делоне, академік Д.О. Граве, професор І.Я. Штаерман, серпень 1925 р.

Пафнутій Львович Чебишев і Олександр Миколайович Коркін

нером О.Я. Федоровим організували виставку з вивчення світових просторів, яка з червня по серпень проходила в Києві.

Життя і творчість Д.О. Граве до радянських часів. Під час навчання в Імператорському Санкт-Петербурзькому університеті Дмитро Граве був головою студентського наукового товариства, ініціював видання журналу «Записки фізико-математичного товариства студентів Санкт-Петербурзького університету». Його вчителями були Олександр Миколайович Коркін та Пафнутій Львович Чебишев. У 1885 р. Граве захистив кандидатську (зараз — бакалавр-

ську) дисертацію «Про поверхні мініма», а 30 квітня 1889 р. — дисертацію на ступінь магістра чистої математики «Про інтегрування часткових диференціальних рівнянь першого порядку», після чого обійняв посаду приват-доцента. Цікаво, що його спецкурс з теорії поверхонь слухав майбутній академік, кораблебудівник Олексій Миколайович Крилов. У 1896 р. Граве захистив дисертацію на звання доктора з чистої математики «Про основні задачі математичної теорії побудови географічних карт». Наступного року він обвінчався з Оленою Миколаївною Соніною (йому тоді було 34, а їй 17), донькою академіка М.Я. Соніна, і невдовзі за рекомендацією Олександра Михайловича Ляпунова поїхав до Харкова, де впродовж 1897—1899 рр. працював професором у Харківському університеті. Однак за три роки Дмитро Олександрович переїхав до Києва, де зайняв кафедру чистої математики в Імператорському університеті Святого Володимира.

Тесть Граве академік Сонін ворогував з науковим керівником Дмитра Олександровича — професором Коркіним, і хтось міг би подумати, що саме це й спричинило його переїзд до Харкова, а потім до Києва. Проте досить вірогідними видаються й інші причини: відсутність можливості зайняти в столиці відповідну його кваліфікації посаду та стан здоров'я Граве (переїхавши до Харкова, він мав можливість лікуватися від ревматизму у Святогірську).

У Харкові Граве потрапив до оточення таких видатних математиків і механіків того часу, як Олександр Михайлович Ляпунов і Володимир Андрійович Стеклов — творці харківської математичної школи.

Викладати в Імператорському університеті Святого Володимира Дмитро Граве почав ще в 1899 р., але лише на початку 1902 р., отримавши посаду професора, остаточно перебрався до Києва, де й залишився жити й працювати до останніх своїх днів. Цього самого року його спіткало горе: він втратив матір і сестру, а невдовзі відійшла у засвіти і його дружина, яка померла через зараження крові під час операції, залишивши його з трьома малолітніми дітьми (син Микола 1898 р.н. і дві доньки — Віра

Обкладинки деяких книг академіка Граве, які зберігаються у сховищах Інституту математики НАН України

1899 і Олена 1901 р.н.). У лютому цього ж року, повертаючись з університету додому у Святошин, Граве застудився і захворів на сухоту. У наступні роки він змушений був лікуватися за кордоном. Хворобу вдалося подолати лише в 1908 р., і відтоді починається творчий розквіт вченого.

Перебуваючи на лікуванні, Дмитро Граве познайомився з донькою німецького фермера з Моравії Марією Ріхтер, яка в 1908 р. стала його другою дружиною. Вона народила йому трьох доньок — Надію (1911), Марію (1915) та Олександрю (1917). Зауважимо, що доля всіх дітей Граве, крім доньки Олени від першого шлюбу, склалася, на жаль, трагічно. Весною 1917 р. від кулі під час розгону студентського мітингу біля університету загинула донька Віра, у 1918 р. син Микола безслідно зник у Криму, а в 1921 р. під час епідемії він втратив і трьох молодших доньок від другого шлюбу. Онучка Дмитра Граве (від єдиної живої доньки Олени) — Тамара Сергіївна (Седраківна) Калустян (Калустянц) (народилася 1 жовтня 1925 р. у Києві) стала видатною українською камерною співачкою (меццо-сопрано). У 1968 р. вона разом із Ю. Березанським, А. Скороходом, О. Ситенком, І. Марчуком, І. Дзюбою, І. Драчем, Є. Сверстюком та ін. підписала знаменитий лист-протест 139-ти (відомий ще як «київський лист») — громадське звернення до очільників комуністичної держави з вимогою припинити практику протизаконних політичних судових процесів.

У перші два десятиліття ХХ ст. завдяки на-самперед науковій школі, створеній Д. Граве, Київ став колискою тогочасної математики. Вплив його школи згодом поширився, принаймні на території країн Східної Європи.

Після повернення до Києва в 1908 р. Дмитро Граве крім роботи в університеті читав лекції на Київських вищих жіночих курсах, був професором Київського комерційного інституту, де заснував кабінет страхової справи, у 1916 р. його було обрано деканом комерційного технічного відділу. Значну роль у тому, що саме навколо Дмитра Граве сформувалася велика математична школа, відіграв започаткований ним у 1908 р. науковий семінар, у якому брали участь не лише вчені, а й студенти, починаючи з перших років навчання. Дмитро Олександрович добре розумів, що підготовка наукової молоді має відбуватися не в процесі навчання, а під час творчої наукової роботи. Науковий семінар Граве був присвячений усім актуальним проблемам чистої і прикладної математики і пройшов довгий шлях розвитку у складні буремні роки початку ХХ ст. Так, у 1920-х роках на семінарі переважно обговорювали такі теми, як класична гідродинаміка, механічна теорія ефіру, теорія електрики Максвелла, механіка Герца, теорія Ейнштейна, квантова механіка, математика страхування (актуарна математика), механіка молекулярної будови речовин тощо. Аби зрозуміти широту наукових інтересів Дмитра Олександровича, достатньо подивитися на перелік книг і підручників,

Д.О. Граве разом із своїми учнями

В. Дяченко, М. Чеботарьов, Д. Граве, Ю. Соколов, М. Кравчук на дачі Граве під Києвом

які він написав протягом 1908—1918 рр.: «Об основных задачах математической теории построения географических карт», «Математика страхового дела», «Теория пенсионных касс», «Элементарный курс теории чисел», «Элементы высшей алгебры», «Курс алгебраического анализа», «Теория конечных групп», «Введение в анализ» та ін.

Заснування Української академії наук та математичних інституцій. Дмитро Граве відіграв історичну роль в організації новітніх наукових та освітніх інституцій в Україні. Він був одним з натхненників створення й організації Української академії наук. Разом із Головою-Президентом УАН академіком Володимиром Вернадським він обстоював думку, що важ-

ливо увільнити вченого від перевантаження обов'язками викладача навчального закладу в тому разі, якщо він виявив здатність рухати науку вперед: *«Академія повинна складатися з об'єднання вчених людей, які отримують кошти від держави і віддаються науці і дослідницькій роботі, як справі свого життя, визнаній державою за державно важливу»*. Ця теза була суголосна з основним принципом організації роботи університетів, висунутим ще Вільгельмом фон Гумбольдтом (цей принцип є основою функціонування всіх університетів розвинених країн), який стверджував, що викладання у закладі вищої освіти є лише побічним продуктом наукових досліджень. Вернадський і Граве доповнили й розширили принцип Гумбольдта фактично до того, що зараз розуміють під дослідницьким університетом. Їхня думка відповідає сучасним трендам щодо створення наукових центрів, у яких найбільш схильні до досліджень провідні науковці могли б позбутися рутини викладання базових курсів, зосередившись на науковому пошуку та навчанні талановитої молоді (магістерського та аспірантського рівнів у сучасному розумінні), а найбільш талановита молодь мала б «швидкий шлях до науки». Таким шляхом, до речі, від випускника семирічної школи до аспірантури пройшов нащадок наукової школи Д.О. Граве академік Микола Миколайович Боголюбов. Такі шляхи (від бакалавра відразу до аспіранта) прокладаються наразі в інститутах Товариства Макса Планка, яке є німецьким аналогом Національної академії наук України.

У липні 1918 р. Дмитро Граве за дорученням Володимира Вернадського взяв участь у роботі підкомісії з організації фізико-математичного відділення УАН, адже *«...УАН мала сприяти створенню дослідницьких інститутів у всіх галузях людських знань»*. З лютого 1919 р. Дмитро Граве як академік УАН виконував обов'язки дійсного члена постійної комісії зі складання біографічного словника українських діячів, а з листопада 1919 р. і до кінця 1921 р. — очолював Інститут технічної механіки, заснований академіком С.П. Тимошенком у листопаді 1918 р.

У березні 2020 р. виповнилося 100 років від часу заснування академіком Граве Математичного інституту Української академії наук. Лише коротко нагадаємо, за яких подій народилася математична інституція у складі УАН. У лютому 1920 р. Загальні збори УАН постановили: обрати професора Д.О. Граве членом УАН на чергових Загальних зборах 8 березня 1920 р. Професора Д.О. Граве обрали одногосно на кафедру чистої математики з дорученням якнайшвидше організувати Математичний інститут УАН, який і «було засновано в той самий час без зволікання». Математична інституція, створена академіком Граве, пройшла непростий шлях — від невеликого колективу вчених-однодумців до всесвітньо відомої на сьогодні наукової установи.

У 1922 р. в Києві було організовано науково-дослідну кафедру математики, яку з 1923 р. очолив Дмитро Граве. В цей період його найбільше цікавили проблеми математики і механіки. Серед учнів Дмитра Олександровича, які зробили значний внесок у розвиток механіки в Україні, можна назвати імена М.О. Кільчевського, Ю.Д. Соколова, А.Л. Наумова. У 1930 р. Д.О. Граве очолив кафедру застосовної математики і Комісію застосовної математики, а після реорганізації Академії у 1934 р. став директором Інституту математики.

Заснування університетів та кафедр. Визначну роль відіграв професор Д. Граве й у створенні природничо-математичного факультету Київського державного українського університету, який було урочисто відкрито 6 вересня 1918 р. За його участю 22 жовтня того самого року було відкрито також Кам'янець-Подільський державний український університет. Значний внесок зробив Дмитро Граве і в організацію навчального процесу в Таврійському університеті, який розпочав свою діяльність у травні 1918 р. в Криму.

Наукові здобутки та вплив на розвиток математики і математичної освіти. У світі Дмитра Граве по праву вважають *родоначальником* однієї з найвідоміших *алгебраїчних наукових шкіл*. Він був вчителем видатних алгебраїстів Миколи Чеботарьова — засновника казанської

Учасники семінару Д.О. Граве, в якому брав участь відомий італійський геометр Тулліо Леві-Чівіта — винахідник тензорного числення (зв'язність Леві-Чівіти є одним з головних інструментів диференціальної геометрії). Зліва направо (сидять): М. Бик, Д. Граве, Т. Леві-Чівіта, Г. Пфейфер, М. Кравчук, М. Орлов; (стоять): Ю. Соколов, В. Дяченко, К. Бреус, В. Можар, О. Смогоржевський, Є. Ремез, А. Наумов, Й. Погребиський. Київ, Інститут математики, червень 1935 р.

Дмитро Граве у своєму робочому кабінеті

алгебраїчної школи, Бориса Делоне — засновника ленінградської школи, академіка Отто Шмідта та академіка Михайла Кравчука, який у 1924 р. захистив першу в Україні дисертацію з алгебри «Про квадратичні форми і лінійні перетворення». Дмитро Олександрович був також вчителем Олександра Островського, який став відомим завдяки доведеній ним теоремі про нормування поля раціональних чисел.

Д.О. Граве запропонував витончене спрощення викладу теорії Галуа і теорії ідеалів Де-

Портрет Д.О. Граве в Інституті математики НАН України — видатний математик очима сучасного художника

декінда за допомогою функціоналів (за Вебером), отримав нове виведення знака гаусової суми та однієї тотожності в теорії квадратичних форм, знайшов деякі класи алгебраїчних рівнянь п'ятого степеня, які можна розв'язати в радикалах. Водночас математична спільнота визнає Д.О. Граве одним із піонерів *актуарної математики* (разом з Ф. Лундбергом і Г. Крамером із Стокгольмського університету). Крім того, академік Граве розв'язав проблему знаходження всіх інтегралів системи диференціальних рівнянь задачі трьох тіл, що не залежать від закону дії сил (його перу належать 15 робіт у галузі *небесної механіки*), дав розв'язок задач *картографічних проєкцій*.

У цій статті ми не будемо детально зупинятися на науковому доробку вченого — деякі його відомі праці з алгебри, математичної фізики, механіки та інших галузей математики увійшли до зібрання вибраних праць Д.О. Граве [1], виданих уже в наш час. У вступній статті до спецвипуску збірника «Праці Інституту математики НАН України», присвяченого 160-річчю від дня народження академіка Д.О. Граве [2], наведено перелік його одноосібних монографій, серед яких — безсумнівний шедевр «Енциклопедія математики. Очеркь ея современнаго положенія» (1912).

Відомо, що навчальні курси та підручники академіка Граве користувалися популярністю серед студентів. У той час вони відіграли значну роль у поширенні математичних знань, на

них зростали цілі покоління не лише вчених, а й педагогів та інженерів. Особливо слід відзначити трактат Д.О. Граве з теоретичної механіки «Теоретична механіка на основі техніки», вперше опублікований у 1930 р.

Книги, написані Д.О. Граве майже століття тому, залишаються і в наш час витворами педагогічної майстерності, перетворившись на оберіг математичної культури. На превеликий жаль, із задуманих 17 томів «Трактату з алгебраїчного аналізу» Дмитро Олександрович встиг опублікувати лише перші два томи [3, 4], а третій том було «загублено» у видавництві АН УРСР.

Не можна не згадати, що Дмитро Граве заснував перші в Україні математичні періодичні видання: «Журнал математичного циклу Всеукраїнської академії наук» (1931 р.), «Журнал Інституту математики Всеукраїнської академії наук» (1934 р.), «Збірник праць Інституту математики АН УРСР» (1938 р.).

Натурфілософія Д.О. Граве. Світогляд Граве, закладений в молоді роки, набув свого розвитку в натурфілософії вченого. Вона, за його словами, полягала в тому, що «... *той внутрішній світ ідей, які ми будуємо, повинен бути не чим іншим, як сукупністю математичних теорій усіх явищ природи. Натуральну філософію я розумів в англійському сенсі слова, як механіку і математичну фізику...*». На засіданні Другого відділення Української академії наук (протокол 88 від 13.05.1921) за підсумками доповіді Д.О. Граве було вирішено якомога швидше облаштувати Лабораторію експериментальних досліджень з натуральної філософії. Пізніше, у 1931 р., Граве писав: «... *Досі я вказував конкретні питання техніки, які підлягають математичній обробці, але математика, крім поточних питань життя, повинна дбати про майбутнє... Одним словом треба впритул зайнятися обчислювальними машинами. Математика має дати техніці новий могутній засіб. Раніше математик давав інженерам складні формули, які інженери не знали, як використовувати. Новий математик даватиме інженеру і машину, легку для маніпулювання. При вдосконаленні обчислювальних машин буде відкрито*

нове поле для співпраці математиків і техніків. Особливо важливими мають бути обчислювальні машини, засновані на електриці».

Слід зазначити, що ці ідеї реалізував науковий правнук Дмитра Граве академік НАН України Віктор Михайлович Глушков — піонер комп'ютерної техніки, автор фундаментальних праць у галузі кібернетики, засновник Інституту кібернетики НАН України. До речі, цього року Академія святкує 100-річчя від дня народження В.М. Глушкова.

У 1935 р. на урочистостях з нагоди 50-річчя науково-педагогічної діяльності професора Д.О. Граве ювіляр зазначив: *«Я займаюся найрізноманітнішими теоріями математики та смію сказати: мені як сто років жити не бажано. Чому? Ми входимо до золотого віку науки!».*

Помітне місце серед праць Д.О. Граве посідають його науково-популярні книги. Популярний нарис «Як влаштований Всесвіт» було прочитано через 100 років після того, як він побачив світ, в одній із доповідей на міжнародній науковій конференції «Алгебраїчні і геометричні методи аналізу», яка проходила навесні 2023 р. і була присвячена 160-річному ювілею Дмитра Олександровича. У цій праці викладено мрії молодого вченого, його погляд на розвиток науки, а отже, і на еволюцію знань людства, відображено прагнення зазирнути у завтрашній день. Учасники засідання, прослухавши цей твір Д.О. Граве, мали можливість оцінити шлях, який від того часу пройшла наука.

Д.О. Граве та сьогодні. Геніальний вчений продовжує жити у працях своїх учнів і

численних послідовників, зокрема й тих, хто працює сьогодні в Інституті математики НАН України.

Зусиллями Київського математичного товариства за підтримки Національної академії наук України, Українського математичного товариства та Інституту математики НАН України засновано щорічну майстерню з математики — читання Дмитра Олександровича Граве, як одну з найпрестижніших в Україні лекцій з математики. Задум Гравевських читань полягав у тому, щоб сприяти усвідомленню науковою спільнотою тієї визначальної ролі, яку відіграє математика для сучасного мислення та розвитку цивілізації.

Як уже зазначалося, в Інституті математики НАН України до 160-річчя від дня народження академіка Д.О. Граве було опубліковано спеціальний випуск «Збірника праць Інституту математики НАН України», який містить лекції Гравевських читань з актуальних напрямів розвитку сучасної математики в Україні.

З метою вшанування пам'яті видатного вченого, першого академіка-математика Української академії наук Дмитра Олександровича Граве і зважаючи на його надзвичайно великий, визнаний у світі внесок у розвиток математики та створення великої математичної школи в Україні Президія НАН України постановила заснувати премію НАН України імені Д.О. Граве, яку присуджуватимуть за видатні наукові роботи в галузі математики по Відділенню математики НАН України.

Наукові школи не вмирають!

Вічна слава Великому Вченому!

REFERENCES

[СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ]

1. Grave D.O. *Vybrani pratsi (Selected works)*. Kyiv: Naukova Dumka, 1971.
[Граве Д.О. *Вибрані праці*. Київ: Наукова думка, 1971.]
2. Gerasymenko V., Maksymenko S. CLX anniversary of Academician D.O. Grave. *Transactions of Institute of Mathematics, the NAS of Ukraine*. 2023. **20**(1): 685–697. <https://doi.org/10.3842/trim.v20n1.525>
[Герасименко В., Максименко С. CLX років від дня народження академіка Д.О. Граве. *Зб. праць Ін-ту математики НАН України*. 2023. Т. 20, № 1. С. 685–697.]
3. Grave D.O. *Traktat z alhebrichnoho analizu. Tom I. Pochatky nauky (Treatise on algebraic analysis. Vol. I. The beginnings of science)*. Kyiv, 1938.
[Граве Д.О. *Трактат з алгебричного аналізу. Том I. Початки науки*. Київ: Вид. АН УРСР, 1938.]
4. Grave D.O. *Traktat z alhebrichnoho analizu. Tom II. Istorychnyy ohlyad (Treatise on algebraic analysis. Vol. II. Historical review)*. Kyiv, 1938.
[Граве Д.О. *Трактат з алгебричного аналізу. Том II. Історичний огляд*. Київ: Вид. АН УРСР, 1938.]
5. Zagorodny A.G., Gerasymenko V.I. Genius of modern theoretical and mathematical physics. In: *Creator of theoretical and mathematical physics: to the 110th anniversary of Academician M.M. Bogolyubov*. Kyiv: Akadempriodyka, 2019. <https://doi.org/10.15407/akadempriodyka.387.532>
[Загородній А.Г., Герасименко В.І. Геній сучасної теоретичної і математичної фізики. В кн.: *Творець теоретичної і математичної фізики*. Київ: Академперіодика, 2019.]

Viktor I. Gerasimenko

Institute of Mathematics of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2577-2237>

Sergiy I. Maksymenko

Institute of Mathematics of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0062-5188>

Alexander N. Timokha

Institute of Mathematics of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6750-4727>

THE FOUNDER OF THE FIRST MAJOR MATHEMATICAL SCHOOL IN UKRAINE

To the 160th anniversary of Academician D.O. Grave

On September 6, 2023, scientific community celebrates the 160th anniversary of Dmytro Grave who is the first Academician of the Ukrainian Academy of Sciences in the field of Mathematics, the founder of the first major mathematical school in Ukraine, the first director of the Institute of Mathematics of the All-Ukrainian Academy of Sciences, the founder of the first mathematical journal in Ukraine, and an outstanding organizer of higher education. His prominent results in mathematics, mechanics, mathematical physics are known and recognized worldwide. He stood at the origin of the Ukrainian Academy of Sciences, established numerous research and educational institutions, scientific societies, departments of mathematics and mechanics. This memorial paper is dedicated to Academician Grave, Scientist, Teacher and Great Man.

Cite this article: Gerasymenko V.I., Maksymenko S.I., Timokha A.N. The founder of the first major mathematical school in Ukraine (to the 160th anniversary of Academician D.O. Grave). *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr.* 2023. (10): 78–86. <https://doi.org/10.15407/visn2023.10.078>